

Bernardin Škunca (ur.), *Fra Bernardin Sokol: Zbornik slavlja i radova sa znanstvenog skupa o 130. obljetnici rođenja*. Zadar — Kaštela: Franjevačka provincija Svetog Jeronima — Bijaći Društvo za očuvanje kulturne baštine, 2018, 478 str.

Zbornik slavlja i radova sa znanstvenog skupa o 130. obljetnici rođenja posvećen je fra Bernardinu Sokolu (1888.–1944.), hrvatskomu svećeniku, glazbeniku i članu franjevačke provincije Svetog Jeronima u Dalmaciji i Istri sa sjedištem u Zadru. Dolično i dostojanstveno održani su Dani fra Bernardina Sokola koji su sažeti u ovom zborniku. Zbornik je podijeljen na dva dijela. Prije prvog dijela nalazimo pismo predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović kao pokroviteljice nad projektom obilježavanja 130. godišnjice rođenja fra Bernardina Sokola. Uvod u zbornik napisao je voditelj organizacijskog odbora znanstvenog skupa fra Bernardin Škunca, koji je istaknuo da to »nije tek suho prenošenje životnog hoda jednog Sućuranina, nego je pokušaj prikazati ono 'što nikad ne umire', a to je 'duša'« redovnika i glazbenika koji nastavlja živjeti po djelima koja nam je ostavio u baštinu (str. 16).

U prvom dijelu zbornika nalazimo program i tijek slavlja u obilježavanju *Dana fra Bernardina Sokola*, koji su održani od 18. do 20. svibnja 2018. godine.

Na prvi dan slavlja, 18. svibnja, održano je svečano otvaranje Sokolovih dana. Fra Bernardin Škunca tada je svečano otvorio *Dane fra Bernardina Sokola*, za koje je rekao: »Ovi su se dani pripremali dugo, temeljito i uvijek sa sviješću da se ovime ispravlja jedna velika povijesna zabluda i da se tako časnoj osobi, fra Bernardinu Sokolu, vraća i učvršćuje ono mjesto koje mu po Božjem pripada« (str. 26). Notni zapisi, ili bolje rečeno kulturna baština pretočena

u pjesničkoj riječi i notnoj skladbi iste je večeri pokazala veličinu fra Bernardina Sokola, njegovo glazbeno i pjesničko izražavanje, sustvaralačku snagu ljudskoga uma na području glazbe koju nam je u baštinu ostavio.

Drugi je dan slavlja obilježen predstavljanjem poštanske marke i znanstvenim skupom. Značenje poštanske marke s likom fra Bernardina Sokola u ime Hrvatske pošte istaknuo je Ivan Akrap, angažirani djelatnik u pravničkom i društvenom području iz Splita (str. 39). Hrvatska je prepoznala njegovo ime, vrijednost fra Bernardina i uvrstila ga u program izdavanja prigodnih poštanskih maraka (str. 39).

Znanstveni skup predstavlja sadržaje studijskih radova koji su u zborniku poredani u trima bitnim slojevima: povijesnom, glazbeno–stvaralačkom te glazbeno–promicateljskom i muzikološkom. Petnaestak znanstvenika, među kojima se na poseban način ističu muzikolozi, na sustavan i temeljit način prikazali su život i djelo fra Bernardina (str. 43).

Treći dan obilježava tema *Liturgijsko i pučko slavlje*, koju na poseban način izražava propovijed fra Ivana Sesara (str. 61–65), gdje zaključuje smisao života fra Bernardina Sokola tako da »sve ono za što se umire, nikada ne odumire« (str. 65). Vrijedno je istaknuti znakovitu okolnost da se proslava obljetnice fra Bernardina održava na liturgijski dan svetkovine Duhova (str. 61). Fra Bernardin je predstavljen kao odvažni svjedok vjere i vjerni sljedbenik sv. Franje Asiškoga.

Drugo poglavlje Zbornika donosi radove sa znanstvenog skupa u kojima se oslikava život i djelo fra Bernardina Sokola. Na temu *Životni put fra Bernardina Sokola* nalazimo mnoga imena i teme. Fra Stipe Nosić člankom *Iz životopisa fra Bernardina Sokola*, kako čitamo u Zborniku, najcjelovitije je ušao u

životni put fra Bernardina Sokola (str. 77–102).

Josip Dukić pisao je na temu *Komunističko-partizanske čistke na dubrovačkom području i ubojstvo fra Bernardina Sokola* (str. 103–123.), gdje dolazimo do zaključka na koji su se način odvijale likvidacije koje su se događale na dubrovačkom području, zbog kojih je okrutnim ubojstvom nastradao fra Bernardin Sokol i svi svećenici koji su se opirali Komunističkoj partiji i partizanskomu pokretu, i to ili negativnim ili hladnim odnosom.

Mladenko Domazet govori na temu *Kaštel Sućurac u vrijeme rođenja i odrastanja fra Bernardina Sokola (1888. — 1900.)* (str. 125–132), gdje opisuje razdoblje rođenja Luke Sokola (odnosno fra Bernardina) i njegovo odrastanje sve do odlaska u Franjevačku provinciju sv. Jeronima na Košljunu.

U tekstu *Fra Bernardin Sokol kao član Družbe "Braća Hrvatskoga Zmaja"*, *Zmaj putaljski* (str. 133–149), Josip degl'Ivelliio ističe na koji je način fra Bernardin povezan s Družbom te zaključuje da je fra Bernardin prepoznat kao vrhunski intelektualac, koji je na poseban način s Družbom bio povezan svojim glazbenim djelovanjem, pišući skladbe koje su posvećene Družbi, a koje su postale vječna inspiracija mnogim skladateljima (str. 149).

Na više od 200 stranica nalazimo *Glazbeno stvaralaštvo fra Bernardina Sokola*, koje sa znanstvenog stajališta tumače više poznatih ličnosti na području glazbe, među kojima su i Hana Breko Kustura, muzikologinja i znanstvena savjetnica na Odsjeku za povijest hrvatske glazbe u HAZU, koja na temu *Paradigme liturgijskih skladbi fra Bernardina Sokola (1888.–1944.): Novi pogledi, kontekstualizacija i revalorizacija* daje uvid u skladateljsko-tehničke postupke na temelju kojih fra Bernardin Sokol gradi osebujnu formu u kojoj se zrcali njegov

skladateljski način promišljanja cjeline mise (str. 217), stavljajući naglasak na lik, djelo i veličinu fra Bernardina Sokola i na njegovo mjesto u povijesti hrvatske crkvene glazbe u prvoj polovici 20. stoljeća.

Ivana Tomić Ferić i Jelica Valjalo Kaporelo u tekstu *Svjatovna glazba fra Bernardina Sokola* (str. 219–296) iznose svoje namjere klasifikacije, a potom i muzikološke (glazbenoteorijske) obrade i valorizacije dijela skladateljskoga opusa fra Bernardina Sokola u kojima nalazimo sabrane skladbe svjetovne provenijencije. Poseban je naglasak stavljen na zbirke mješovitih zborova, davorijske četveroglasne himne na tekstove Mihe Jerinića, zatim na glazbene monologe (25 svezaka sa 126 skladbi) i instrumentalne skladbe svjetovne tematike. Prikazivanjem opusa i ostavštine na području svjetovne glazbe doznajemo da je fra Bernardin na osebujan način obogatio hrvatsku zborsku (i instrumentalnu) literaturu s područja svjetovne glazbe (str. 295).

Tea-Tereza Vidović Schreiber donosi *Stilske značajke pjesama biranih za Glazbene monologe fra Bernardina Sokola* (str. 297–314), prema kojima zaključuje kako je fra Bernardin Sokol, skupljajući pjesme iz raznih izvora, iskazivao vjeru u spas humanizma. Glazbeni su monolozi predstavljeni kao prikaz dviju važnih umjetnosti — književnosti i glazbe — koje pozitivno djeluju na kognitivni i emocionalni razvoj.

Vladan Vuletin ističe ulogu fra Bernardina Sokola u krugu svećenika glazbenika u Kaštelima novijeg doba (str. 315–335), predstavljajući ga kao najplodnijeg kaštelanskog crkvenog glazbenika. Na kakve je sve načine fra Bernardin Sokol promicao glazbenu kulturu nalazimo na više od osamdeset stranica (str. 337–421), o čemu pišu četvorica autora, među kojima Joško Čaleta, koji u svojem članku *Fra Bernar-*

din Sokol i pučko crkveno pjevanje kao značajan doprinos poznavanju povijesti tradicijske glazbe (str. 381–396) piše o objavljenim radovima o pučkom crkvenom pjevanju kao predmet Sokolova istraživanja u kojima se nalaze specifičnosti autohtone hrvatske glazbene kulture, ali i kulture općenito, na čijim će radovima i istraživanjima mnoge generacije tražiti svoje polazište za kasnija istraživanja s antropološkim odrednicama.

Zbornik donosi kao prilog članak Vite Balića *Popis svih tiskanih skladbi u nizu Pjevajte Gospodinu pjesmu novu koji je priređivao i izdavao fra Bernardin Sokol* (str. 425–456). Riječ je o razdoblju od 1929. do 1941. godine, u kojem su nastajala glazbena izdanja fra Bernardina, što ide u prilog tomu da je bio plodan umjetnik, kompozitor i glazbenik, čiju važnost i značenje još treba otkrivati, što preko istraživanja, što preko oživljavanja tih glazbenih djela.

Zbornik slavlja i radova sa znanstvenog skupa o 130. obljetnici rođenja fra Bernardina Sokola vrijedan je pokušaj da se prikaže njegov život i djelo. Zbog iznesenih stručnih i znanstvenih radova i istraživanja Zbornik postaje nezaobilazan izvor podataka u svakom daljnjem istraživanju njegova života i glazbene ostavštine — žarkog domoljuba, zanosnoga glazbenika, svećenika i franjevca, koji je u baštinu ostavio neizbrisiv trag svojeg redovničkog svjedočkog života obojena snagom i veličinom glazbe koja ima moć dotaknuti ljudski um i srce, koji će slaviti Oca nebeskoga preko djela ovog Sućuranina — fra Bernardina Sokola.

Pavle Ivić

Jeffrey A. Krames, *Voditi s poniznošću: 12 lekcija iz vodstva pape Franje*. Zagreb: Mate, 2019, 124 str.

Nakladnička kuća Mate d.o.o. marketing tehnologija iz Zagreba djeluje od 1989. godine. Objavila je blizu 300 knjiga iz područja ekonomije, marketinga, menadžmenta, financija, prava, psihologije, poslovne etike i sociologije. Taj je nakladnik povezan sa Zagrebačkom školom ekonomije i managementa (ZŠEM), koja je osnovana 2002. godine, a prije nekoliko godina proglašena je najboljom poslovnom školom u Hrvatskoj s međunarodnim utjecajem. Od osnutka na ZŠEM-u je u sklopu međunarodne razmjene sudjelovalo više od 1.700 studenata. Nakladnik Mate pokrenuo je zanimljiv izdavački niz pod naslovom *Biblioteka Gospodarska misao*. Iz područja menadžment u 21. stoljeću tiskano je u 15 godina 30 vrijednih knjiga. To su prijevodi djela uglednih svjetskih autora iz gore navedenih područja. Ovdje neka bude spomenuto nekoliko naslova: *Kako postati bolji stvaralac vrijednosti*, *Natjecanje u uslužnoj ekonomiji*, *Socijalnim kapitalom do uspjeha*, *Trening za postizanje učinkovitosti*, *Vodstvo kao služenje* i dr.

U taj niz spada i knjiga *Voditi s poniznošću: 12 lekcija iz vodstva pape Franje*, koju je napisao Jeffrey A. Krames. Taj američki autor napisao je veći broj uspješnica iz područja ekonomije i menadžmenta. Iako nije kršćanin (židovskoga je podrijetla s njemačko-poljskim korijenima, a roditelji su preživjeli holokaust), oduševljava se likom i djelovanjem pape Franje.

Neki se pitaju kako je papa Franjo, koji je velik dio svojega života proveo djelujući u predgrađu velegrada, uspio postati jednom od najpopularnijih svjetskih osoba na početku 21. stoljeća. Nije to samo zbog toga što se nalazi na čelu Katoličke crkve, nego i zbog kreposti